

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เพื่อพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง เกษตรศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ได้ดำเนินการวิจัยดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตร ได้สำรวจสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นเพื่อกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ตามรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของ Hilda Taba และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มากำหนดองค์ประกอบของหลักสูตร แล้วนำหลักสูตรตรวจสอบความเหมาะสม ความสอดคล้อง โดยผู้เชี่ยวชาญ ก่อนนำหลักสูตรไปใช้ 2. การทดลองใช้หลักสูตรกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย อำเภอกะสอ จังหวัดชลบุรี จำนวน 22 คน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยประเมินจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบวัดเจตคติต่อเกษตรศึกษาและประเมินผลตามสภาพจริง โดยใช้แบบแผนการทดลองแบบ one-group pretest posttest design

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง เกษตรศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น เป็นหลักสูตรที่มีคุณภาพ มีความเหมาะสม ที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนได้

2. ผลการทดลองใช้หลักสูตร หลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องเกษตรศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า

2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการทดลองใช้หลักสูตรสถานศึกษาสูงกว่าก่อนการทดลองใช้หลักสูตรสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.2 เจตคติที่มีต่อเกษตรศึกษา หลังการทดลองใช้หลักสูตรสถานศึกษาสูงกว่าก่อนการทดลองใช้หลักสูตรสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.3 การประเมินผลตามสภาพจริงทางด้านทักษะทางวิชาการและทักษะทางสังคมสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 70 ซึ่ง ได้แก่ ทักษะทางวิชาการ ร้อยละ 79.54 ทักษะทางสังคมร้อยละ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เรื่อง เกษะสิขัง สามารถนำไปสู่การอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยอาศัยแนวคิดของนักพัฒนาหลักสูตร ได้แก่ ทาบา (Taba) และหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นเป็นหลักสูตรที่สนองต่อความต้องการของชุมชน และสามารถเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดทำ และพัฒนาหลักสูตรขึ้นใช้เองตามความเหมาะสมของท้องถิ่น ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของครูผู้สอนในแต่ละท้องถิ่นต้องจัดทำรายละเอียด เนื้อหา และแนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนขึ้นเอง เป็นขั้นตอนของการเริ่มในกระบวนการพัฒนาหลักสูตร (อ้าง บัวศรี, 2542, หน้า 154) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการสำรวจความต้องการเกี่ยวกับ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา จากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียน ครูผู้สอน วิชาการ โรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน ศึกษาพิเศษ ผู้นำชุมชน และประชาชนในเกาะสิขัง ซึ่งผลการสำรวจพบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ต้องการให้นักเรียนในอำเภอเกาะสิขัง ได้เรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ หรือเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับ อำเภอเกาะสิขัง ตั้งแต่ ประวัติ, สภาพภูมิศาสตร์ บริการของรัฐ อาชีพ บุคคลที่ควรรู้จัก สถานที่ท่องเที่ยว ทรัพยากรธรรมชาติ ประเพณี วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น ดังนั้นความต้องการด้านสาระการเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จึงเป็นเรื่องราว ความรู้ และประสบการณ์ที่เกี่ยวกับท้องถิ่นของเกาะสิขัง ซึ่งเมื่อเรียนเนื้อหาดังกล่าวแล้ว จะทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นของตนเอง ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต การประกอบอาชีพ ทรัพยากรบุคคลสำคัญในท้องถิ่น สถานที่สำคัญ สถานที่ท่องเที่ยวและภูมิปัญญาท้องถิ่น อันจะมีผลทำให้ผู้เรียนเกิดความรัก ความภาคภูมิใจ และเห็นคุณค่าของท้องถิ่นที่ตนเองอาศัยอยู่มากขึ้น หลักสูตรที่พัฒนาขึ้น เป็นหลักสูตรที่ได้มีแนวการจัดการศึกษาตามหลักสูตรแกนการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาเป็นกรอบในการดำเนินการ รวมทั้งศึกษาข้อมูล โรงเรียน ข้อมูลนักเรียนไปสู่จุดมุ่งหมายตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 กำหนดไว้ ซึ่งผู้วิจัยได้นำข้อมูล จากการสำรวจความต้องการมาวิเคราะห์แล้วกำหนดสิ่งที่ต้องการให้มีในหลักสูตร มากำหนดโครงสร้างหลักสูตร โดยองค์ประกอบของหลักสูตรสถานศึกษาที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นได้แก่ 1.วิสัยทัศน์ เป้าหมาย พันธกิจ คุณภาพผู้เรียนจุดมุ่งหมายของการศึกษา 2. โครงสร้างสร้างและอัตราเวลาเรียน 3. ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง 4. สาระการเรียนรู้ 5. หน่วยการเรียนรู้และคำอธิบายรายวิชา 6. การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน และ 7. การวัดผลประเมินผล โดยผู้วิจัยได้จัดองค์ประกอบของ

หลักสูตร ให้มีความเหมาะสม ครบถ้วนและสอดคล้องกัน ซึ่ง ชำรง บัวศรี (2542, หน้า 8) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการจัดองค์ประกอบของหลักสูตรว่า ถ้าหากหลักสูตรใดมีองค์ประกอบของหลักสูตรที่ไม่ครบถ้วนก็จะทำให้ผู้ใช้หลักสูตร ไม่สามารถนำหลักสูตรไปใช้อย่างได้ผล และเมื่อนำโครงสร้างหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสม และความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบต่างๆของหลักสูตร ผลปรากฏว่าพบว่าส่วนประกอบของโครงสร้างหลักสูตรส่วนใหญ่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนความเหมาะสมของผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง หน่วยการเรียนรู้และคำอธิบายรายวิชา การวัดผลประเมินผลในหลักสูตร ความสอดคล้องของส่วนประกอบหลักสูตร การวัดผลประเมินผลและเวลาเรียนในแผน 1 กระบวนการเรียนรู้(ขั้นนำ) (ขั้นสรุป)และเวลาเรียนในแผน 2 กระบวนการเรียนรู้(ขั้นสรุป)ในแผน 3 กระบวนการเรียนรู้(ขั้นนำ)(ขั้นสรุป)และเวลาเรียนในแผน 4 เวลาเรียนในแผน 5 สื่อการเรียนรู้ในแผน 6 และกระบวนการเรียนรู้(ขั้นนำ)ในแผน 8 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะเนื้อหาต่างๆล้วนมีความสอดคล้องและสัมพันธ์กับสภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีการดำเนินชีวิตที่แท้จริงของท้องถิ่นนั้น ดังที่ อมรา เล็กเรณูสินธุ์ (2540, หน้า 146) ได้กล่าวถึงหลักสูตรท้องถิ่นว่า ควรมีเนื้อหาเกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจ อาชีพที่กระทำกันในพื้นที่ การอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม ประวัติความเป็นมา และประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2525, หน้า 9) ที่ได้ให้ความเห็นถึงเนื้อหาที่ควรบรรจุไว้ในหลักสูตรว่า ควรเป็นเนื้อหาที่มีความเหมาะสมและความสอดคล้องของโครงสร้างหลักสูตรพบว่า หลักสูตรมีความเหมาะสมและสอดคล้องเป็นไปตามเกณฑ์ ทั้งนี้เนื่องจากการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาดังกล่าวนี้นี้ ได้ดำเนินการตามกระบวนการวิจัยและพัฒนาอย่างมีระดับ และเป็นขั้นตอนซึ่งสอดคล้องกับกระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ของ สังัด อุทรานันท์ (2532, หน้า 314-316) เริ่มตั้งแต่ การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน เพื่อให้ได้โครงสร้างของหลักสูตรที่มีความเหมาะสมกับความต้องการ และสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนได้พิจารณาโครงสร้างของหลักสูตร และเมื่อพบข้อบกพร่องหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในส่วนใดก็จะนำไปปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมใน โครงสร้างหลักสูตรก่อนนำหลักสูตรไปทดลองใช้

2. การทดลองใช้หลักสูตร การทดลองใช้หลักสูตรจำเป็นต้องทดลองใช้กลุ่มตัวอย่างจริง แม้ว่ากระบวนการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาได้ดำเนินการอย่างถูกต้องตามขั้นตอนและมีระบบ รวมทั้งได้รับการประเมินและเสนอแนะที่เป็นประโยชน์จากผู้เชี่ยวชาญแล้ว ทั้งนี้เพราะหลักสูตรสถานศึกษาที่พัฒนาขึ้นมานี้ เป็นเพียงหลักสูตรที่ผู้วิจัยและผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า

มีความเหมาะสมและสอดคล้องกันขององค์ประกอบภายในหลักสูตร โดยอาศัยข้อมูล เอกสาร ตำรางานวิจัยและประสบการณ์ที่มีอยู่เท่านั้น หลักสูตรสถานศึกษาที่ยังไม่ได้นำไปทดลองใช้กับ กลุ่มตัวอย่างจริง จึงยังไม่สามารถจะกล่าวได้ว่าเป็นหลักสูตรที่เหมาะสม สามารถนำไปใช้ได้ทันที การทดลองใช้หลักสูตรสถานศึกษากับกลุ่มตัวอย่าง จึงเป็นการประเมินผลการใช้หลักสูตร ว่าสามารถดำเนินการให้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ที่กำหนดไว้ได้หรือไม่ ในการทดลองใช้หลักสูตรสถานศึกษา ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นกับกลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย อำเภอกะสอ จังหวัดชลบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 จำนวน 22 คน ปรากฏผลดังนี้

2.1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของหลักสูตรสถานศึกษา เรื่อง เกาะสีชัง ของกลุ่มทดลอง พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังการทดลองใช้หลักสูตรสถานศึกษาเรื่อง เกาะสีชัง สูงกว่าก่อนการเรียนหลักสูตรสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า การทดลองใช้หลักสูตรสถานศึกษา ส่งผลต่อความรู้ ความเข้าใจ ของนักเรียนได้จริง ทั้งนี้เป็น เพราะนักเรียนที่เรียน โดยใช้หลักสูตรสถานศึกษาที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นนั้น ได้เรียนเนื้อหาที่ตอบสนองต่อความต้องการของท้องถิ่น รวมทั้งยังเป็นเนื้อหา สัมพันธ์กับวิถีชีวิต ซึ่งเป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นในชุมชนหรือท้องถิ่นของตนเอง อันมีผลทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจใฝ่เรียนรู้ต่อเนื้อหา ที่เรียนดังที่ สุมิตร คุณากร (2520, หน้า 103) ได้ให้ความเห็นในเรื่องนี้ว่าการเรียนการสอนที่ สอดคล้องกับสภาพรอบตัวของผู้เรียนนั้น จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสนใจที่จะเรียนมากขึ้น เพราะความรู้ดังกล่าวอยู่ในขอบข่ายของประสบการณ์ที่ผู้เรียนมีอยู่แล้วผู้เรียนเกิดภาพพจน์เห็นจริง ด้วยกับเนื้อหาที่สอน และผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับ ไปประยุกต์ใช้เพิ่มเติมความเข้าใจใน การดำรงชีวิตมากขึ้นด้วย นอกจากนี้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษา ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ได้มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย ประกอบด้วยการบรรยาย การอภิปรายแสดง ความคิดเห็น คู่มือทัศน การแบ่งกลุ่ม ศึกษานอกสถานที่ การให้ความรู้โดย วิทยากรท้องถิ่น การสัมภาษณ์ การเล่นเกม การร้องเพลง เป็นต้น ซึ่งการจัดกิจกรรมต่าง ๆ นั้น ล้วนมีความน่าสนใจ และเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2525, หน้า 179) ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนว่า ใน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่จะก่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้เรียนได้ด้นั้น ครูจะต้องใช้วิธีสอนที่ หลากหลาย และการที่จัดกิจกรรมโดยให้นักเรียนปฏิบัติร่วมกันเป็นกลุ่ม มีการอภิปราย แสดง ความคิดเห็น มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในกลุ่ม ทำให้เด็กที่เรียนอ่อนเรียนรู้ได้ และทำงาน ได้สำเร็จ เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง ส่วนเด็กที่เรียนเก่งเกิดความภาคภูมิใจในตนเองที่ได้ช่วย

เหลือเพื่อนประสบความสำเร็จในการเรียน และทำให้ผลงานของกลุ่มมีความสำเร็จ การช่วยเหลือเพื่อนให้เข้าใจ โดยใช้คำพูดที่เป็นภาษาของเด็กวัยเดียวกัน ทำให้สามารถสื่อสารถ่ายทอดความรู้ให้เข้าใจตรงกันได้ง่าย และในการสอนเพื่อนจะเป็นการสอนแบบตัวต่อตัวทำให้นักเรียนที่เรียนอ่อนได้รับการเอาใจใส่ จึงมีความสนใจในการเรียนมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับสุรางค์ ไคว์ตระกูล (2533, หน้า 153) การจัดกิจกรรมการสอนที่ส่งเสริมการคิดค้นคว้าด้วยตนเอง โดยนักเรียนได้มีโอกาสฝึกการอภิปราย การทำกิจกรรมกลุ่ม ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเป็นผู้มีความคิด พิจารณาอย่างมีเหตุผล รู้จักการทำงานร่วมกัน ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นได้ฝึกการอภิปราย เสริมสร้างให้นักเรียนมีความกล้า ฝึกการเป็นผู้นำ นักเรียน ได้ทำกิจกรรมด้วยตนเอง และได้ทำงานเป็นกลุ่มตามขั้นตอนจนได้ผลจากการปฏิบัติกิจกรรม ทำให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในความสำเร็จ มีกำลังใจ ส่งผลต่อพัฒนาการด้านอารมณ์ สังคม และส่งผลต่อการพัฒนาด้านสติปัญญาต่อไปในที่สุด และผลการทดลองใช้หลักสูตรสถานศึกษาในครั้งนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุกัญญา ร้อยพิลา (2542, บทคัดย่อ) ยุพิน บุญญานาม (2544, หน้า 55) พัทณี พงษ์สุภา (2544, บทคัดย่อ) และ มณฑา วงศ์รัตน์ (2545, บทคัดย่อ) ที่ได้ทำวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยผลการวิจัยพบว่า เมื่อเสร็จสิ้นการทดลองใช้หลักสูตรผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

2.2 ผลการเปรียบเทียบเจตคติที่มีต่อเกาะสีชัง ของนักเรียนกลุ่มทดลองหลังจากการเรียนหลักสูตรสถานศึกษา เรื่อง เกาะสีชัง สูงกว่าก่อนการเรียนหลักสูตรสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าการทดลองใช้หลักสูตรสถานศึกษา ส่งผลต่อเจตคติของนักเรียนได้จริง ทั้งนี้เพราะการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนของครู และนักเรียน ซึ่งมีความสนใจ และกระตือรือร้นให้ความร่วมมือ ในการปฏิบัติกิจกรรมอย่างเต็มความสามารถ จึงช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติได้ง่ายทั้งนี้เพราะ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษาทำให้นักเรียนเกิดความสนใจ กระตือรือร้นและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมอย่างเต็มความสามารถ สอดคล้องกับ แพรพรรณ เป็เลียนภู (2542, หน้า 99 – 101) ได้เสนอว่าการสร้างเจตคติเป็นเรื่องของการเรียนรู้ ดังนั้นจึงสามารถ สร้างเจตคติให้เกิดขึ้นกับบุคคลได้ และอัลพอร์ต (Allport) ได้เสนอว่า บุคคลจะสร้างเจตคติของตนขึ้นมาได้จะเกิดขึ้นจาก การให้การเรียนรู้ อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมในสังคม การศึกษา การอบรม จากประสบการณ์และแรงเสริมที่ได้รับด้วยตนเอง จากอิทธิพลของสิ่งที่พบจากการรับเอาเจตคติของผู้อื่นมาเป็นของตน และเกิดจากการสร้างเจตคติเพื่อสนองต่อความต้องการของตนเอง จากการสรุปผลงานและการแสดงความคิดเห็นในใบกิจกรรมส่วนใหญ่ นักเรียนมีความรักความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนและจะพัฒนาท้องถิ่นของตนเองในดีขึ้น และตามที่ นิวแมน และนิวแมน (Newman & Newman, 1983, pp. 540-

541 อ้างถึงใน วิจิต สุรัตน์เรืองชัย, 2534, หน้า 175) ได้เสนอว่า ความน่าเชื่อถือของผู้ให้ ซึ่งพิจารณาจากความชำนาญการ ความมีเสน่ห์น่าประทับใจ ความกระตือรือร้น และความน่าไว้วางใจของผู้ให้ข้อมูล รวมทั้งคุณลักษณะของผู้รับข้อมูล ถ้าผู้รับข้อมูลมีความกระตือรือร้นให้ความสนใจกับข้อมูลนั้น รวมทั้งคุณลักษณะของผู้รับข้อมูล ถ้าผู้รับข้อมูลมีความกระตือรือร้นให้ความสนใจกับข้อมูลนั้น ก็ย่อมเปลี่ยนแปลงเจตคติได้ง่าย (กรมวิชาการ, 2542, หน้า 55) ได้เสนอความเห็นสอดคล้องกันว่าการให้นักเรียน ได้เรียนรู้เรื่องของหมู่บ้าน ชุมชน ถิ่นที่อยู่อาศัย ชนบวรธรรมนิยม ประเพณี ตลอดจนสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ทำให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจ ซึ่งจะส่งผลให้มีความรักในถิ่นฐานบ้านเกิดมากยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตนา รัตนอุบล (2541, บทคัดย่อ) ฉวีวรรณ แก้วตะคุ (2541, หน้า ๗) ศาณี อุดมผล (2542, บทคัดย่อ) ประสิทธิ์ ศรีเดช (2544, หน้า 97) ปราบดา ศรีสุข (2544, หน้า 67) และมณฑา วงศ์รัตน์ (2545, บทคัดย่อ) ที่ได้ทำวิจัยเกี่ยวกับ การพัฒนาหลักสูตร โดยผลการวิจัยพบว่า เมื่อเสร็จสิ้นการเรียนการสอนตามหลักสูตรแล้ว ผู้เรียนมีเจตคติต่อเรื่องที่เรียนดีขึ้น

2.3 ผลจากการประเมินผลตามสภาพจริง ของหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องเกาะสีชัง พบว่าผลจากการประเมินสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ แสดงว่าการจัดกระบวนการเรียนรู้ ตามหลักสูตรที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สามารถประเมินการปฏิบัติงานในสภาพจริงของนักเรียนเพื่อสนองจุดประสงค์ของหลักสูตรและการประเมินผลในปัจจุบันที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นผู้ค้นพบ ผู้ผลิตความรู้ ผู้ฝึกปฏิบัติจริง ทั้งนี้เพื่อสนองต่อจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและความต้องการของท้องถิ่นโดยตรง อรทัย และสุวิทย์ มูลคำ (2544, หน้า 180) ได้กล่าวว่า การประเมินผลตามสภาพจริงทำให้ผู้สอนได้ข้อมูลเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจตัดสินผู้เรียนได้เป็นอย่างดี เป็นลักษณะการประเมินรอบด้าน และสอดคล้องกับความเป็นจริง (กรมวิชาการ, 2544, หน้า 24) การวัดและการประเมินต้องใช้วิธีการที่หลากหลายเน้นการปฏิบัติให้สอดคล้อง และเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนและสามารถดำเนินการอย่างต่อเนื่องควบคู่ไปในกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน

ข้อเสนอแนะในการนำหลักสูตรไปใช้

หลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง เกาะสีชัง เป็นหลักสูตรที่สามารถนำไปจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในอำเภอเกาะสีชัง โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ระยะเวลาในการใช้หลักสูตร ผู้จัดกิจกรรมสามารถปรับอัตรา เวลาเรียน มีการยืดหยุ่น ปรับขยาย ได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้นำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้
2. การจัดการเรียนรู้ ควรเน้นให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริง เช่น การทำกิจกรรมกลุ่ม และการศึกษาจากสถานที่จริง
3. ควรจัดให้มีการประเมินหลักสูตรทุกครั้งที่มีการนำหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นนี้ไปใช้เพื่อให้ทราบถึงคุณภาพของหลักสูตร และนำข้อมูลจากการใช้หลักสูตรมาปรับปรุงแก้ไขต่อไป
4. การนำหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง เกษตรศึกษา ไปใช้กับนักเรียนในระดับอื่น ๆ ทำได้โดยการปรับกิจกรรม ปรับเนื้อหาให้เหมาะสมกับวุฒิภาวะและวัยของผู้เรียน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับอำเภออื่น ๆ ในประเทศไทย เพราะจะได้หลักสูตรที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่นนั้น ๆ
2. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ที่นอกเหนือจาก กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เช่น การสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ และกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ